

Beretning afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 23. juni 2020

Beretning

om

gennemførelsen af en udredning om håndteringen af covid-19

1. Baggrund for beretningen

Udvalget for Forretningsordenen besluttede på sit møde den 27. maj 2020 på baggrund af et ønske herom fra et flertal af partier at nedsætte et underudvalg til at overveje og forberede en udredning om covid-19 og håndteringen heraf.

Som medlemmer af underudvalget blev følgende udpeget: Flemming Møller Mortensen (S), Karsten Lauritzen (V), Peter Skaarup (DF), Andreas Steenberg (RV), Kirsten Normann Andersen (SF), Peder Hvelplund (EL), Mai Mercado (KF), Lars Boje Mathiesen (NB), Ole Birk Olesen (LA), Torsten Gejl (ALT), Simon Emil Ammitzbøll-Bille (UFG) og Sikandar Siddique (UFG).

Underudvalget konstituerede sig i sit første møde den 29. maj 2020 med Karsten Lauritzen (V) som formand og Flemming Møller Mortensen (S) som næstformand.

Underudvalget har i en række møder drøftet mulighederne for at iværksætte en udredning, med hensyn både til udredningens form og dens indhold og tidsmæssige udtrækning. Underudvalget har herunder afholdt møder med højesteretsdommer, dr.jur. Jens Peter Christensen, rigsrevisor Lone Strøm og statsrevisorerne Klaus Frandsen og Henrik Thorup. Endvidere har underudvalget modtaget repræsentanter for DJØF, Advokatrådet, Den Danske Dommerforening, Lægeforeningen og Foreningen af Speciallæger i foretræde.

Underudvalget besluttede i sit møde den 18. juni 2020 at give indstilling til Udvalget for Forretningsordenen om at afgive denne beretning indeholdende det under det følgende punkt anførte om gennemførelse af en udredning.

2. Nærmere om en udredning om covid-19

Et flertal i underudvalget (S, V, DF, RV, SF, KF og LA) ønsker en udredning efter følgende retningslinjer:

Formålet med udredningen: Læring af covid-19

Flertallet anerkender, at Danmark står i en helt ekstraordinær situation på grund af covid-19. Ikke tidligere har Danmark oplevet en krise som denne. Derfor har regeringen, Folketinget og befolkningen på meget kort tid skullet tage et stort ansvar og træffe vigtige beslutninger af væsentlig be-

tydning for både befolkningens sundhed og samfundsøkonomien.

Det rejser naturligvis spørgsmålet, om Danmark var godt nok forberedt på covid-19, og om der blev truffet de rigtige beslutninger i forbindelse med nedlukningen af Danmark. For selv om krisen langt fra er ovre, bør vi allerede nu evaluere indsatsen og lære af, hvordan den indledende fase af coronakrisen blev håndteret. Det handler om at blive klogere og dermed sikre en retvisende beskrivelse og læring for eftertiden, så vi står stærkere, hvis en lignende krise og pandemi igen rammer Danmark.

Periodemæssig afgrænsning

Flertallet foreslår konkret, at der i første omgang søges opbakning til en udredning, der evaluerer perioden fra den 1. januar 2020, hvor det stod klart, at covid-19 spredte sig i Kina, og frem til, at Danmark gik fra nedlukningsfase til gæbningsfase i april 2020.

Undersøgelsesform: Ekspertudredning

Det er flertallets vurdering, at en uvildig ekspertudredning vil være det bedste og mest effektive redskab til at evaluere og opnå denne læring. En ekspertudredning vil samtidig kunne sikre grundighed og hastighed og dermed også den fornødne aktualitet.

Samme undersøgelsesform blev brugt i forbindelse med den historiske udredning af Danmarks militære engagement i Kosovo, Afghanistan og Irak. Der henvises til den politiske aftale, der lå til grund herfor.

Med en uvildig ekspertudredning vil et hold af sundhedsfaglige eksperter med indsigt i virologi og epidemiologi, samfundsvidenskabelige eksperter i form af jurister og politologer med speciale i henholdsvis offentlig ret og forvaltning og økonomer skulle kortlægge det materiale, der lå til grund for regeringens håndtering af krisen.

Herudover skal ekspertudredningen i fornødent omfang kunne inddrage dansk og international ekspertise, der kan bistå med at afdække håndteringen af covid-19 i lande som Norge, Sverige og Tyskland.

Ekspertgruppen skal bestå af fem personer, og det forudsættes, at de udpegede eksperter frikøbes til opgaven. Flertallet ønsker, at underudvalget vælger en formand for ekspertgruppen, der efterfølgende kommer med indstilling til underudvalget om, hvem de øvrige fire eksperter kunne være. Formanden vil blive bedt om at indstille to til tre forskellige personer til hver af de øvrige poster i ekspertgruppen. Med denne udpegningsprocedure sikres et godt og effektivt samarbejdsklima i gruppen og et højt fagligt niveau.

Flertallet ønsker, at eksperterne får adgang til alle relevante akter og dokumenter, herunder det materiale og den information, der tilgik Statsministeriet i den indledende fase fra andre ministerier og styrelser, med særligt fokus på henholdsvis Sundheds- og Ældreministeriet, Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut, Lægemiddelstyrelsen, Styrelsen for Patientsikkerhed, Justitsministeriet og Finansministeriet. Det vil naturligvis være op til regeringen at vurdere, hvilket materiale den ønsker at udlevere, da der kun findes lovhjemmel til at tvinge regeringen hertil, hvis en kommission nedsættes med ophæng i lov om undersøgelseskommissioner.

Flertallet ønsker som med krigsudredningen, at eksperterne selv tilrettelægger deres arbejdsform og metode.

Det er flertallets klare mål, at ekspertudredningen skal bringe viden om forløbet til brug for læring. Det er ikke flertallets ønske at placere et politisk eller retligt ansvar over for hverken embedsmænd eller politikere.

Det er flertallets ønske, at udredningen skal være færdig og offentliggjort senest i januar 2021. Alle involverede myndigheder skal medvirke til, at udredningsarbejdet fremmes hurtigst muligt, men bør gives rimelige frister til at fremfinde og udlevere materiale. Skulle epidemien blusse op igen, bør der udvises forståelse for, at myndighederne også skal anvende ressourcer til at bekæmpe epidemien.

Ekspertgruppen skal løbende orientere underudvalget om fremdriften i sit arbejde, jf. nedenfor.

Flertallet noterer sig, at nedsættelsen af ekspertudredningen ikke er til hinder for, at andre myndigheder, herunder Folketingets Ombudsmand, Rigsrevisionen eller Statsrevisorerne, igangsætter deres egen undersøgelse.

Ekspertudredningens omfang og indhold

Flertallet anerkender, at såfremt det skal være muligt at foretage en evaluering inden for den afsatte tid, er det afgørende med et snævert afgrænset kommissorium.

Til brug for at drage de bedste erfaringer og dermed lære mest muligt af den indledende fase af forløbet omkring covid-19 er der behov for, at udredningen bl.a. afdækker, hvilke forudsætninger sundhedsvæsenet og beredskabet havde for at håndtere en pandemi som covid-19, herunder om tidligere regeringers prioriteringer på sundhedsområdet har haft betydning herfor, og hvilke forudsætninger de nu nedlagte epidemikommissioner havde. Ydermere skal udredningen afdække, hvad beredskabet var, herunder hvilke foranstaltninger der blev truffet for at inddæmme smitten fra eksempelvis hjemvendte borgere, og afdække myndighedernes testkapacitet og sygehusenes behandlingskapacitet samt i forlængelse heraf vurdere regeringens strategi, herunder baggrunden for strategiskiftene undervejs og beredskabets betydning for regeringens valg af teststrategi. Udredningen

skal i forlængelse heraf også kortlægge grundlaget for den hastelovgivning, der blev gennemført i forbindelse med nedlukningen, herunder redegøre for og vurdere karakteren af det sundhedsfaglige og fagøkonomiske grundlag for forslagene til hastelovgivning. Flertallet ønsker svar på, om faglige indsigter hos embedsmænd og myndigheder kunne formidles frit til Folketinget og offentligheden i overensstemmelse med den danske tradition for en centraladministration, som udvikler sin faglighed i et samspil med landets førende forskningsmiljøer, og som stiller sine indsigter til rådighed for Folketinget og offentligheden, når det af embedsmænd og myndigheder skønnes relevant, eller når det efterspørges af Folketinget og offentligheden.

Endelig skal udredningen – i forlængelse af ovenstående – afdække, hvilke muligheder Folketinget havde for at føre kontrol med regeringens ageren og samspil under nedlukningen.

Udredningen vil også i relevant omfang og under hensyntagen til den tidsmæssige ramme skulle klarlægge den danske håndtering sammenlignet med lande som Tyskland, Norge og Sverige.

Udredningen skal ud over en evaluering af den indledende fase af forløbet omkring covid-19 indeholde anbefalinger til, hvordan man bedst håndterer en lignende krise.

Som nævnt indledningsvis foreslås det, at udredningen skal evaluere perioden fra primo januar 2020, hvor det stod klart, at covid-19 spredte sig i Kina, og frem til genåbningen i april 2020, hvor Danmark gik fra nedlukningsfase til genåbningsfase.

Når udredningen foreligger, ønsker flertallet, at der skal afholdes en offentlig høring i Folketinget, hvor Folketingets medlemmer vil få mulighed for at spørge eksperterne bag udredningen nærmere ind til indhold, konklusioner og anbefalinger.

På samme måde vil det ligeledes være muligt at kalde regeringen i samråd m.v. på baggrund af udredningen.

Et *mindretal* i underudvalget (EL) bemærker, at mindretallet støtter forslaget om en udredning, men hertil bemærker mindretallet følgende:

Det er Enhedslistens opfattelse, at der skal gennemføres en undersøgelse af håndteringen af covid-19-pandemien, der omfatter tre faser: En første fase strækkende sig fra den 1. januar 2015 til den 31. december 2019, der belyser, hvilket beredskab der var til stede til håndtering af en epidemi, herunder sikringen af tilstrækkelig kapacitet i forhold til test, værnemidler, medicin, sengepladser og personalemæssige ressourcer, og hvilke politiske beslutninger der er truffet herom i perioden, en anden fase omfattende nedlukningsperioden fra den 1. januar 2020 til den 14. april 2020 og en tredje fase omfattende genåbningsperioden fra den 15. april 2020 til den 1. september 2020, hvor der for begge de sidstnævnte fasers vedkommende sker en belysning af de beslutninger, der er truffet af regering, Folketing og sundhedsmyndigheder.

Undersøgelsens formål skal være at sikre viden og læring, der kan give regering og Folketing et godt grundlag for at træffe beslutninger, der bedst muligt ruster det danske samfund til at forebygge og håndtere nye epidemier.

En afgørende forudsætning for at opnå den nødvendige læring er, at der sikres fuld åbenhed om beslutninger, der er truffet i alle tre faser, så det bl.a. klarlægges, om beslutningerne er truffet ud fra politiske, kapacitetsmæssige eller sundhedsfaglige hensyn.

Det er Enhedslistens ønske, at der skal sikres adgang til alle relevante dokumenter og mulighed for afhøring af vidner med de fornødne retssikkerhedsmæssige garantier. Enhedslisten beklager derfor, at underudvalgets flertal ikke har villet tilgodese Enhedslistens forslag om at indarbejde dette i forslaget til en udredning.

3. Udvalget for Forretningsordenens konklusioner

Udvalget for Forretningsordenen konstaterer, at et flertal i underudvalget, som modsvarer et flertal i Udvalget for Forretningsordenen og i Folketinget, står bag et ønske om en udredning efter de nærmere angivne retningslinjer i flertallets udtalelse ovenfor. Udvalget tilslutter sig på den baggrund, at en sådan udredning iværksættes.

Udvalget finder, at det nedsatte underudvalg bør følge udredningsarbejdet tæt og således fungere som følgegruppe for udredningen, herunder varetage dialogen med forskerne bag udredningen og søge at sikre, at arbejdet fremmes hurtigst muligt. Folketingsgrupperne bør på almindelig vis have mulighed for at udskifte deres medlemmer af underudvalget permanent eller midlertidigt.

Udvalget konstaterer, at der i underudvalget er ønske om, at professor emeritus Jørgen Grønnegård Christensen, Aarhus Universitet, udpeges som formand for ekspertgruppen og anmodes om at give indstilling om udpegning af ekspertgruppens øvrige medlemmer. Udvalget tilslutter sig dette ønske.

Udvalget konstaterer, at der vil være behov for fastsættelse af nærmere retningslinjer for ekspertgruppens adgang til og brug af materiale fra myndighederne, på samme måde som der f.eks. blev fastsat retningslinjer for arbejdet med udredningen om baggrunden for Danmarks militære engagement i Kosovo, Afghanistan og Irak. Af retningslinjerne skal bl.a. fremgå, at alene ekspertgruppen skal have adgang til materialet fra myndighederne, og at materialet skal opbevares under betryggende forhold. Udvalget anmoder underudvalget om at fastsætte sådanne retningslinjer og forudsætter i den forbindelse, at det i relevant omfang sker i dialog med regeringen.

P.u.v.

Henrik Dam Kristensen
formand